

מראי מקומות - פסחים

קיג:

א. לאו כגון מר

הקשה החיד"א (בפתח עינים), כיצד ידע רבא שאין רב ספרא כלול בזה, והלא בסתמא אמרו. ותירץ, שמכך ששנו את שלושת הדברים כאחת, למד רבא שהכל על ידי מעשה, כשם שעני המחזיר אבידה ועשיר המעשר בצנעא הוא ע"י מעשה, גם רווק הוא ע"י מעשה, כגון ר' חנינא וכו'.

ב. טוביה חטא וזיגוד מנגיד

נחלקו הראשונים על איזה עבר זיגוד שמחמתו נתנו לו מלקות, הרשב"ם פירש שעבר על הלאו של 'לא תלך רכיל בעמך', וההגהות מיימונית (עדות פ"ה אות א) פירש שהוא על הלאו ד'לא יקום עד אחד באיש'. והרשב"א (שו"ת, ח"ב סי' קפ"ד) כתב שמלקות אלו הם מדרבנן.

ג. דחזיא ביה איהו דבר ערוה

הקשו התוס', שבגמ' ב"מ (לב:) מבואר שצריך לסייע לשונאו כדי לכוף יצרו, ואם מצוה לשנאותו מדוע צריך לכוף יצרו כנגד זה. ותירצו, שכיון שהוא שונאו, גם חבירו שונאו אותו, ומתוך כך באים לשנאה גמורה. והעיר במשנת ר' אהרן (ח"ב, עמ' פג) שאף שהשנאה מוכרחת היא מתוך השנאה של מצוה, מ"מ שנאה זו אינה מצוה (ומ"מ מותר לשנאותו מתחילה, אף שמתוך כך יבא לידי שנאה שאינה של מצוה).

ובתוס' בב"מ (לב: ד"ה לכוף) תירצו באופן אחר, שהדין של אוהב לפרוק ושונא לטעון מצוה בשונא משום כפיית היצר, אינו בשונא האמור בפסוק (וביאר הגר"א שם בהגהותיו, שבשונא האמור בפסוק אין חיוב להקדים, אבל מ"מ חייב לפרוק ולטעון עמו).

ד. מצוה לשנאותו שנאמר יראת ד' שנאת רע

כתב השאלות (סוף שאילתא כ"ז), שודאי לא מדובר כשיש שני עדים על המעשה, שכיון שיכול לעשות בו מעשה של עונש, ודאי שמותר לשנאותו, אלא מדובר כשראה לבדו דבר ערוה ולא היה עמו אחר.

ה. מהו למימרא ליה לרביה למשנייה

מכאן דייק החפץ חיים (הל' לה"ה כלל ד', באמ"ח י"ד), שאף שמותר לשנאותו, מכל מקום בכלל עמיתך הוא, ואסור לבזותו ברבים, והנידון רק האם מותר לגלות לרבו בצנעה.

ו. ואמר רב יוסף כולהו איתנהו בי

יש לעיין לאיזה נפק"מ אמר כן. ובהערות להגרי"ש ביאר, על פי מה שאמרו במועד קטן (ה:) לגבי מצורע שמודיע צערו לרבים כדי שיתפללו עליו, ותפילה מועלת לכל דבר. ובעין אליהו ביאר, שאמר כן להודיע שלאדם כמותו צריך להזהר שלא לצער אותו כלל וכלל, משום שחייב אינם חיים, וגם צריך להרחיק ביותר שלא להזיקו.

ז. ויש אומרים אף תלמידי חכמים שבבבל

בהערות להגרי"ש ביאר ע"פ מה שאיתא בסנהדרין (כד), שתלמידי חכמים שבארץ ישראל מנעימים זה לזה, ותלמידי חכמים שבבבל מרויין זה לזה כזית. וביאר ענין תלמידי חכמים שבבבל על פי מה שאמרו בקידושין (ל:) שתלמידי חכמים נעשים אויבים זה לזה.

ח. ויש אומרים אף המגרש את אשתו וכו'

בעין אליהו פירש, שדעה זו סוברת כשיטת הרשב"א, שאסור לאדם לגרש את אשתו אם אינו יכול לשלם עתה את כתובתה, ועל כן, אם שילם את הכתובה, מדוע חזר ונשא אותה שוב. אבל תנא קמא סובר כשיטת הרא"ש, שמותר לגרשה אף אם אין לו ממה לשלם את הכתובה, ועל כן יש לומר שאינה חייבת לשלם לה מעות לשלם לה את כתובתה לאחר מכן, אבל כשראה שאין לו, חזר ונשאה על כרחו.

ט. חמשה דברים צוה כנען את בניו אהבו זה את זה וכו'

הבית הלוי (על התורה הוספות עמ' י"ח) פירש שכולן עושין כן, והכוונה שהרי זה כאילו צוה להם.

אלא שהעיר, שבשלמא אהבו את הגזל וכו', דברים רעים הם, אבל מה שאמרו אהבו זה את זה לכאורה דבר טוב הוא, ומדוע מנו דבר זה בין הדברים המגונים הללו.

וביאר, שכשהאדם חוטא מחמת תאוה, הוא יודע שהדבר חטא ורע אבל התאוה מסמאת את עיניו שאינו רואה החטא, אבל כשרואה אדם אחר החוטא, כיון שלו עצמו אין כעת תאוה לחטא זה, הרי הוא רואה את הרוע והגנות שבחטא. אבל כשהאדם מרגיל עצמו לחטא, הוא מתרגל ואוהב את הרע משום שהוא רע. וזה מה שאמר כנען לבניו אהבו זה את זה, ולכאורה קשה כיצד אפשר לאהוב אדם החוטא העושה מעשים שלא יעשו, לזה פירש להם, אהבו את הגזל וכו', שעל ידי שתאהבו את הדברים הרעים תוכלו לאהוב גם את החוטאים.

י. ואין לו בנים

פירשו התוס', על ידי פשיעתו שאינו מתעסק בפריה ורביה, בדומה לאחרים הנזכרים כאין לו תפילין, דהיינו שיש לו ציצית ותפילין ואינו מניחם או אף אין לו אבל צריך הוא לחזר ולהביא עצמו לידי חיוב.

והעיר המהרש"א, בשלמא לענין ציצית, הוצרכו התוספות לפרש שיש לו ואינו מניחן, שאם לא כן אין זה עוולה כל כך, שהרי אינו מחוייב לקנות ציצית אלא אם כן יש לו בגד של ד' כנפות. אבל תפילין חובת הגוף היא, ואפילו אם אין לו, ודאי חייב לקנות לו תפילין. וכתב שיתכן שכוונת התוספות על פי מה שכתבו בהמשך דבריהם שתפילין צריכים גוף נקי, ועל כן אין זה חיוב גמור.

יא. כלדיים

רש"י פירש, בעלי אוב. והקשה עליו הרשב"ם שפסוק מפורש הוא 'אל תפנו אל האובות', ולכן פירש שכלדיים היינו חוזים בכוכבים. ובערוך לנו (יבמות כא:) העיר שרש"י סותר עצמו, שביבמות פירש רש"י שכלדיים היינו חוזים בכוכבים. ותירץ שרש"י כאן פירש על פי המבואר בשלושת הסוגיות, שמכך שבסוגייתנו אסרו שאלת כלדיים משום תמים תהיה, מסתמא אין לחוש לדבריהם, ואילו בשבת (קנו:) וביבמות מוכח שהאמוראים חשו לדבריהם, ומזה למד רש"י שעניינים שונים הם, שכאן הפירוש הוא בעלי אוב וזה אסור משום תמים תהיה, וביבמות ובשבת הפירוש חוזים בכוכבים, שבה אין איסור לשאול.